

Zombori Béla

Magyar Iparművészeti Egyetem, Tanárképző Tanszék
zom@interware.hu

KÉPSZÓTÁR PROGRAM

Internetes adatbázis (www.kepszotar.hu) és ráépülő kooperatív
nevelési projekt

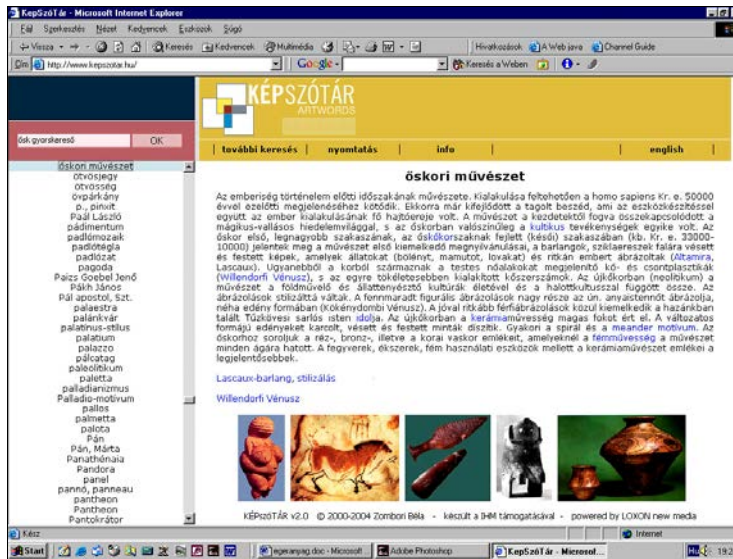
A) Képszótár

A képszótár program több éves fejlesztő munka eredménye, s ugyanakkor további kutatás, fejlesztés lehetőségét tartalmazza. Az első lépést a *Művészeti és építészettörténeti kifejezések gyűjteménye* (Műszaki Könyvkiadó, Bp. 1997., 1998.) megírása jelentette, mely a mintegy 1700 legfontosabb művészettörténeti fogalmat ismerteti lényegre törő, világos, plastikus megfogalmazásban. Erre épül a *kétnyelvű (magyar-angol) digitális KÉPSZÓTÁR / ARTWORDS* (www.kepszotar.hu), mely adatbázisában a 2100 szócikkből álló szöveg mellett több mint 1500 műalkotást mutat be. A képanyag és a címszavak mintegy 60–70%-ban lefedik az új Érettségi Vizsgakövetelményben megadott műtárgy- és szakkifejezéslistát. Az 1. ábra a címlapot mutatja be.

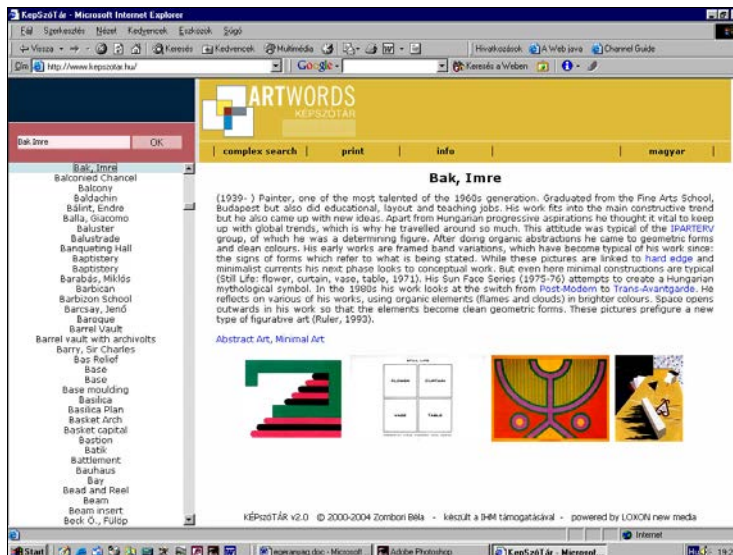

1. ábra: A Képszótár címlapja

A 2. és a 3. ábra egy magyar, illetve egy angol szócikket ábrázol.

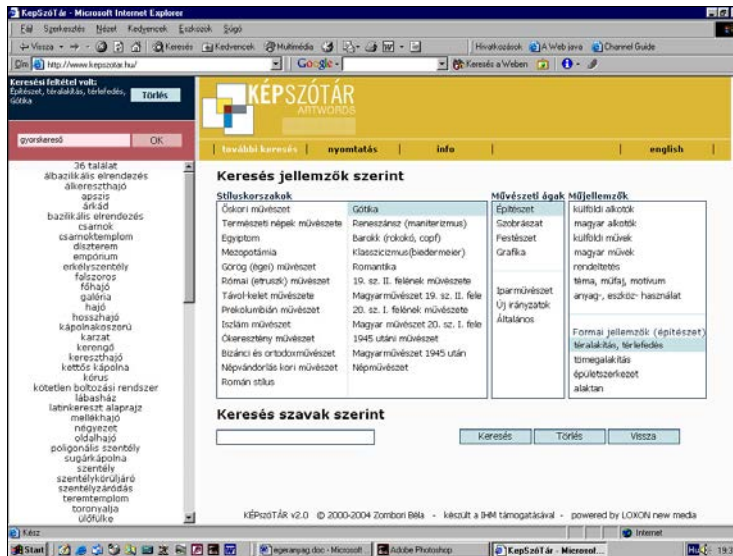

2. ábra: Őskori művészet szócikk (magyar)

3. ábra: Bak, Imre szócikk (angol)

A program, az adatbázisban lévő fogalmakat, magyarázatokat és képeket több szempontú szűrőrendszerrel dolgozza fel, lehetővé téve a fogalomnak a művészet-történet és a műelemzés összefüggésrendszerében történő komplex bemutatását.

4. ábra: További keresés oldal

A KÉPSZÓTÁR.hu 2.0-as verziójának motorja php4 nyelven készült. Rugalmasága és bővíthetősége érdekében az adatokat MySQL adatbázisban tároljuk. Ez a megoldás lehetővé teszi az egyes címszavak és szócikkek külön-külön történő szerkesztését, bővítését. Az adatok szerkesztéséhez elkészítettünk egy szerkesztői rendszert (backend), ahol egy – böngésző segítségével – a weblap teljes tartalma szerkeszthető (címszavak, szócikkek, képek, képaláírások, jellemzők, linkek). A képeket is itt lehet feltölteni, és a rendszer automatikusan el is végzi a képek megfelelő átméretezését. Így lehetővé vált az angol verzió elkészítése, ill. a rendszer új képekkel, szócikkekkal történő bővítése. Ez a felület természetesen jelszóval védett.

A látogatói felület (frontend) elkészítésénél nagy figyelmet szenteltünk a minél szélesebb körű kompatibilitás elérésre, ezért a teljes honlapot két méretben készítettük el: 800 pixel, ill. 1024 pixel (vagy nagyobb) képernyőfelbontáshoz optimalizálva. A rendszer érzékeli a felhasználó monitorjának felbontását, és automatikusan a megfelelő méretben jeleníti meg a tartalmat. Ezt a megoldást az indokolja, hogy sok helyen (pl. iskolákban) még olyan számítógépet használnak, melyek monitorján nem fért el a nagyobb felbontású új verzió. Ugyanakkor a modernebb monitorokon jóval szebb és áttekinthetőbb honlapot tudunk kialakítani a nagyobb felbontás használatával. A könnyebb kezelhetőséget szolgálja az a megoldás is, hogy a „További keresés” nem új ablakban jelenik meg. Új lehetőség a nyomtatási nézet, ahol csak a szócikket és a képeket jelenítjük meg, a nyomtatáshoz szükségtelen menük nélkül.

Elkészült a rendszer angol verziója is, amit a látogató már a címlapon ki tud választani, ill. a belső oldalakon a megfelelő link segítségével lehetséges a nyelvválasztás.

A KÉPSZÓTÁR sokféle, változatos szerepet tölthet be mind az oktatásban, mind a közművelődés, s a kulturált szórakozás területén. A tanár számára olyan eszköz, mely a műelemző, művészettörténeti és rajz órákra való felkészüléshez ad gyors háttér-információt. A képeket, a szöveget a megtekintés mellett átalakíthatja, kiegészítheti és kinyomtathatja maga és diákjai számára. A tanórákon nagyon sokféle módszertani szerepet láthat el a program, az új anyag feldolgozása, az ismétlés az összefoglalás vagy a számonkérés során. Így segítségével olyan kreatív, önálló műelemző (művészettörténeti) foglalkozások szervezhetők, amelyek során a diákok maguk fedezik fel a művek, művészek jellemzőit, a műfajok ill. a művészettörténet összefüggéseit. Az iskolai munka mellett segítheti az otthoni felkészülést, és jelentős szerepet kaphat a távoktatásban. Továbbá a különböző versenyek megszervezéséhez, sőt a felvételiknek, esetleg az alapvizsgának s az érettséginek is szolgálhat sajátos eszközszerül. Mivel a magyar nyelv mellett a szócikkek angolul is megtalálhatók, művészeti szótárként használható, sok lehetőséget nyújtva nyelvtanulás, ill. alkalmazás számára.

B) Képszótár Kooperatív Művészeti Projekt

A KÉPSZÓTÁR további, interaktív módszertani lehetőségeket is magában rejt.

Az oktatás mindennapjaiban és a várható fejlődésében egyre fontosabbá válik az új generációt felkészíteni az életben fontos együttműködésre, kooperációra. Megtanítani a diákokat az összefogásra, amely megsokszorozza az erőt, összeépíti a tudást, begyakorolni olyan közös tevékenységeket, ahol a képességek különbsége értékké válik. Mindez nem csak arra szolgál, hogy újabb tárgyi, szellemi értékeket hozzanak létre, hanem arra is – és lehet, ez a fontosabb –, hogy a közös tevékenységben egymás értékeinek elismerői és felhasználói, továbbá egymás hibáinak türelmes megértői és kiigazítói legyenek. Mindennek begyakorlása mind otthon, mind pedig az iskolában történhet, mégpedig lehetőség szerint olyan formában, amely összeépül a tantervi oktatással, azt kiegészíti, illetve fejleszti.

Ennek a célnak felel meg a Képszótár Kooperatív Művészeti Projekt, mely a következő gyakorlatra épül.

A tanulók a KÉPSZÓTÁR művészeti és építészettörténeti általános fogalmainak egyedi, valóságos megjelenését keresi meg a saját környezetében, városban-faluban, s ezt lerajzolva vagy lefotózva egyesíti a szöveggel. Az eredmény csoportmunkával létrehozott helyi művészeti kislexikon (pl. „EGRI KÉPSZÓTÁR”), melynek a helybeli lehetőségektől, a tanulók tudásától, a kutató-fejlesztő tanár kreativitásától nagyon sokféle tárgyi megjelenése, formája lehet, az egy példányos rajzolt-ragasztott könyvtől a fotózott, számítógépen összeállított, kinyomtatott változaton át a CD-ROM-ig. Mivel mindezt csoportban, a kooperatív pedagógia alapján végzik a tanulók, a munka közben gyakorolják az együttműködést, megtapasztalják értékeit és megtanulják technikáját (pozitív interdependencia, interakció, vita és beszámolás, együttműködési készség, csoportélmény).

A Képszótár Kooperatív Művészeti Projekt így sokdimenziós cél- és feladatrendszert valósít meg:

- A tanulók közös munkával létrehoznak egy produktumot, mely a helyi közösséget (is) szolgálja, eközben. Eközben megismerik (megtanulják) a képzőművészeti és építészeti fogalmakat, mégpedig úgy, hogy az elvont szöveg a szemük előtt válik konkrét egyedi formává és tartalomává, kézzelfogható valósággá, megóvandó személyes értéké.
- Alkotó terepmunka során felfedezik, hogy környezetükben is megtalálhatók mindazon művészeti értékek, melyeket annyira csodálnak a messzi tájakat, városokat, országokat bemutató tévéműsorokban, albumokban, továbbá megtagasztalják, hogy a művészet helyi alkotásai gyakran tartalmazznak olyan sajátosságokat, amely egyedivé, különöse teszi őket.
- Gyakorolják a tanulók a vizuális tevékenységeket, az alkotás és befogadás különböző műveleteit a rajzólástól, a tipografizáláson át a fényképezésig. Lehetőség szerint megismerkednek a korszerű számítógépes szöveg- és képszerkesztéssel, a CD és internet használatával, lehetőségeivel. A műelemzés részképességeinek (felismerés, elemzés, értelmezés, értékítélet) használata (és fejlesztése) is megtörténik a projekt során.
- A KÉPSZÓTÁR létrehozásához elengedhetetlen az együttműködés. Így a tanulók sajátos alkotó-befogadó aktivitás során próbálják ki és találják meg helyüket a kooperatív tevékenységben. A munkán keresztül gyakorolják az együttműködést, dönthetnek saját kompetenciájuk alapján, vitázhatnak, értékelhetik egyéni és közös munkájukat, megismerhetik a felelősséget és a közös munka, valamint egy konkrét, hasznos (és korszerű) alkotás létrehozásának örömét. A munka elkészítése egyszerre szolgálja a vizuális nevelés kommunikatív és kifejező, valamint alkotó és befogadó tevékenységeink gyakorlását.

5. ábra: Mészáros Zsuzsa Békecsabai Képzőtárának címlapja (szakdolgozat)

Félkör, esetleg körszelet alakú nyílás, vagy falmező az ajtók, ablakok felett a lunetta.

M

Madonna

Görögkeleti templom

A keresztény ikonográfiában Szűz Mária gyermekével, Jézussal.

meander

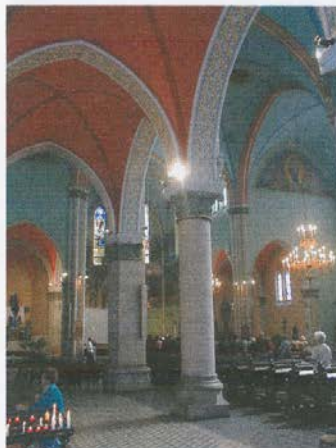

Városháza

Görög eredetű, geometrikus, tört vonalú szegélydísz, nevét a kis-

ázsiai, kanyargós Meander folyóról kapta.

mellékhajó

Katolikus templom

A főhajóval párhuzamos, alárendelt tér.

mérmű, kőrács

Katolikus templom

A „mért mű” kifejezésből, a gótikus építészetben a kőből faragott, áttört, geometrikus díszítés, gyakran ablakok ívmezejében, rózsablakokon.

6. ábra: Egy oldal Mészáros Zsuzsa Békéscsabai Képszótárából (szakdolgozat)

C) Képszótár Kooperatív Projekt módszer

A Képszótár Projektnek nevezett módszer azonban nemcsak a vizuális nevelésben, hanem más művelődési területen is alkalmazható, s alapvetően új elemmel bővíti az általános metodika eszköztárát. Ugyanis amikor a diák, egy lexikonban (vagy tankönyvben, feladatlapon) található „absztrakt” meghatározáshoz létező dolog képét társítja, lényegében az általános fogalmak „konkretizálását” valósítja meg, összeköti az általánost az egyessel, az elvontat a konkrétal, a távolit a közellivel, az ismeretlent az ismerőssel, a személytelent a személyessel. Ha mindezt csoportban végzi, a megismerés, tanulás tevékenysége során a kooperatív technikákat összeköti azokkal a korszerű értékekkel, melyeket a konstruktív pedagógia dolgozott ki. A projekt módszer alkalmazása során a tanuló a tudást nem egyedül, passzívan fogadja el, hanem csoportban aktívan teremti meg. Az új ismeretet a már többük által birtokolt tudásra reflektálva, s abba integrálva hozzák létre. Ebben a tanulási folyamatban a világ egyéni interpretációi születnek meg. A tanulás ugyan itt is egyéni konstrukciós tevékenység, azonban, mivel társas folyamatok során zajlik, a választások megmagyarázása és megvitatása során a kooperációs képesség jelentős mértékben fejlődik. A tanulók (egyénilag és közösen) magukkal hozzák a világról alkotott, saját elképzeléseiket, ismereteiket, és megkapják a lehetőséget arra, hogy azokat kifejezhessék.